

Lapinlahden kunta
TIELAMMEN TUULIVOIMAPUISTON OSAYLEISKAAVA

Kooste osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saadusta palautteesta

Lapinlahden kunnan tekninen lautakunta on päättänyt Tielammen tuulivoimaosayleiskaavan (MRL 77a §) vireille tulosta ja kaavahankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) nähtäville asettamisesta kokouksessaan 30.3.2023 § 23. Tielammen tuulivoimapuiston osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma on pidetty nähtävillä 13.4.-15.5.2023 välisen ajan Lapinlahden kunnanviraston teknisellä osastolla ja kunnan internetsivuilla www.lapinlahti.fi.

Mielipiteitä saatiin kaikkiaan 15 ja lausuntoja 17. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute on koostettu aihealueittain kappaleeseen 1 sekä viranomaislausuntojen tiivistelmät on esitetty omana osiona kappaleessa 2.

1. KOOSTE MIELIPITEISSÄ ESIIN NOUSSEISTA ASIOISTA

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute huomioidaan kaavoituksen vuorovaikutuksen toteutuksessa ja kaavaluonnoksen laadinnassa.

1.1 ASUTUS JA ELINKEINOT

Saadussa palautteessa nostetaan esiin huoli suunnitellun tuulivoimarakentamisen sijoittumisesta liian lähelle asutusta (vakituinen, loma) sekä maisema-, melu- ja väikevaikutusten kohdentumisesta asuin- ja lomarakennusten alueille. Palautteissa korostuu huoli tuulivoimarakentamisen vaikutuksista asuin- ja elinolosuhteiden, terveyden, turvallisuuden, lähdekaivoihin, maaseudun rauhaan, kiinteistöjen arvon laskuun sekä maiseman muuttumiseen teolliseksi maisemaksi.

Useassa palautteessa edellytetään kaavoituksen keskeyttämistä ja minimietäisyyden linjaamista asutukseen sekä osassa viitataan lakiin eräistä naapuruussuhteista (26/1920), jonka § 17 kieltää aiheuttamista haittaa lähistöllä asuville. Tuulivoimahankkeiden ei koeta kohtelevan ihmisiä tasapuolisesti, toisten hyötessä ja toisten saadessa osakseen vain haittavaikutuksia. Eräissä palautteissa tuulivoimahankkeiden kerrotaan tuoneen Lapinlahdelle paljon surua, ristiriitoja, eripuraa ja ihmisten eriarvoistumista.

Elinkeinojen osalta palautteissa nostetaan esiin huoli tuulivoimarakentamisen vaikutuksista elinkeinon harjoittamisen jatkumiseen ja huomautetaan Purolan ratsutilan sijoittumisesta alle kilometrin päähän suunnittelualueesta. Palautteissa pyydetään ottamaan huomioon epäilyt tuulivoimaloiden lehmille, hevosille ja kanoille aiheuttamista vaikutuksista (mm. käytösmuutokset, tiineysongelmat, maidontuotanto). Lisäksi maatilallisten katsotaan joutuvan EU:n takautuvan metsäkatoasetuksen myötä entistä ahtaammalle tuulivoimarakentamisen aiheuttaessa metsäkatoa.

1.2 MELU

Melun terveysvaikutukset sekä tutkimustiedon vähyys nostetaan esiin useassa palautteessa. Palautteissa huomautetaan, että mallinnusohjeet on tehty huomattavasti pienemmille voimaloille, jolloin mallinnusten luotettavuus kyseenalaistuu. Lisäksi voimaloiden sijoittuminen lähekkäin ja Iso-Petäjämäen suunniteltujen voimaloiden läheisyys aiheuttavat huolta melumallinnusten paikkansapitävyyteen ja nämä asiat pyydetäänkin ottamaan huomioon suunnittelussa. Myös sisämelun arviointia pidetään tärkeänä.

1.3 MAISEMA

Palautteissa korostetaan Lapinlahden maaseutu- ja mäkimaaisemien sekä erityisesti Väisälänmäen kansallismaiseman tärkeyttä osana kuntaa ja sen identiteettiä. Palautteissa todetaan, ettei tuulivoimalat sovi Lapinlahden maisemaan tai kulttuuriperintöön ja voimaloiden koetaan muuttavan koko Lapinlahden kunnan kulttuurimaaisemaa negatiiviseen suuntaan voimaloiden näkyessä lukuisten asukkaiden ik-

kunoista ja pihoista. Palautteissa huomautetaan myös matkailijoista, jotka saapuvat Lapinlahdelle nimenomaan kansallismaiseman tähden. Lisäksi palautteissa viitataan Lapinlahden kunnanhallituksessa vuonna 2013 käsiteltyyn huoleen naapurikuntien alueelle sijoittuvien tuulivoimaloiden vaikutuksesta maisemaan.

Eräässä palautteessa huomautetaan lisäksi, ettei Väisälänmäen kansallismaisemaa ole mainittuna OAS:ssa sekä toisessa kritisoidaan mallikuvien puuttumista tässä vaiheessa.

Palautteissa pyydetään huomioimaan myös lisälmen puolen maisemavaikutukset.

1.4 LUONTO

Suunnittelualueen ja sen lähiseudun luontoarvoja ja erityisesti niiden huomioimisen tärkeyttä korostetaan. Palautteissa nostettiin esiin ja pohdittiin erityisesti tuulivoimarakentamisen (maanrakennus, myllyt, tiestö, sähkölinjat) kielteisiä vaikutuksia hiilinieluihin ja metsäkatoon, luonnon monimuotoisuuden, pohja- ja pintavesien tilaan, mikromuoveihin, eläinten elinoloihin, hyönteisiin, ilmanlaatuun, kasvualustaan, luonnon pirstoutumiseen sekä kivikkoalueiden säilymiseen.

Palautteissa pohditaan tuulivoimarakentamisen, kuten betoniantureiden kovetteiden vaikutuksia Niemisen pohjavesialueeseen sekä monien talojen lähdekaivoihin ja sitä kautta juomaveteen ja terveyteen. Eräässä palautteessa huomautetaan myös, että vaikka tuulivoimalat sijoittuisivat etäälle vedentottamasta, on olemassa vaara, että rakennustyöt ja myöhemmin perustusten purkamatta jättäminen tulevat tulevaisuudessa vaarantamaan pohja- ja lähdevesien laadun säilymisen.

Melun, tiestön ja sähkönsiirron vaikutukset eläimistöön ja ennen kaikkea metsäkanalintujen soidin-alueisiin herättävät huolta.

1.5 LUONTOHAVAINNOT

Palautteissa tuodaan esiin alueella tai sen läheisyydessä esiintyviä suojelualueita ja luontoarvoja sekä eläinlajeja. Alueella tai sen läheisyydessä on palautteiden mukaan tehty havaintoja karhusta (talvipesä Taivalmäessä), susista, ahmoista, ilveksistä (pesälouhuja), haukoista, merikotkasta, maakotkasta, hirtistä, liito-oravista (pesä), viitasammakosta, lepoista, oravista, jäniksistä, mustarastaista, pöllöistä, helmipöllöstä (pesä), pikkulinnuista, joutsenista, kurjista, teerestä, metsosta sekä riekosta. Palautteissa pyydetään huomioimaan myös alueella olevat kasvilajit ahokissankäpälä ja valkolehdokki.

Eräässä palautteessa mainitaan, että alueella on hyvä luonnon mukainen lintukanta, metsäkanalintukanta ja korpimaisuutensa vuoksi alue on hyvää metsäkanalintujen soidin ja pesimä aluetta.

Lisäksi palautteissa kerrotaan, että alueella kulkee metsäpeuran vaellusreitti, sääksen ja muuttohaukkojen muuttoreitti ja alueelle sijoittuu osittain saukkojen elinalue.

1.6 VIRKISTYS

Palautteissa korostetaan alueen merkitystä vapaa-ajan virkistyskäyttöalueena ja Tielammen ja Iso-Petäjämäen hankkeiden toteutumisen koetaan heikentävän voimakkaasti alueen virkistysarvoa. Alueella metsästetään, marjastetaan, sienestetään ja harjoitetaan ajavia koiria ja hirttejä sekä harrastetaan meijää eli verijälkeä. Alueella pidetään kymmeniä koirakokeita kaudessa, johon osallistuu kenneharastajia koko Suomen alueelta. Palautteissa ollaan huolissaan tulevaisuudessa riistaeläinten käyttämisestä laidun-, ruokailu- ja talvehtimis-, soidin ja lisääntymisalueista sekä kulkureiteistä.

Virkistykseen aluetta käyttävien ihmisten oikeus luonnon rauhaan koetaan olevan uhattuna ja alueen käyttö virkistysalueena uskotaan jäävän käyttämättä rakentamisen seurauksena. Lisäksi alueella liikumisen turvallisuutta (jäänheitto, tulipalot ja mikromuovien vaikutukset luonnonantimiin) ja mahdollisten onnettomuustilanteiden vastuuta pohditaan.

1.7 MAAKUNTAKAAVA

Yhdessä palautteessa kerrotaan, että maakuntakaavan 2040 2. vaiheen luonnoksessa osoitettu potentiaalinen tuulivoima-alue Pienen Hirvijärven pohjoispuolella on kyseenalaistettu 2. vaiheen luonnosvaiheessa ja että Tielammen hanke ei ole linjassa nyt laadittavan maakuntakaavan kanssa.

1.8 VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Palautteissa nostetaan esille riski mallinnusten epävarmuudesta ja tutkimustiedon puute ko. kokoluokan voimaloiden ympäristövaikutuksista, sillä mallinnusohjeiden ja aikaisempien selvitysten laadinnan jälkeen tuulivoimaloiden koko ja teho on kasvanut. Palautteissa pohditaan antavatko mallinnukset todennukaisen kuvan vaikutuksista minkä merkitystä korostetaan suunniteltujen voimaloiden ollessa 1 km etäisyydellä asuin- ja lomarakennuksista ja maaseutuyrityksistä sekä myllyjen sijoituksessa huomattavan lyhyillä välimatkoilla toisiinsa.

Palautteissa edellytetään yhteisvaikutusten arviointia suuren tuulivoimalakokonaisuuden muodostavien Tielammen, Iso-Petäjämäen ja Savolan hankkeiden osalta. Lisäksi OAS:iin pyydetään lisäämään uusi vaikutuksia arvioiva MRL:n ja MRA:n tarkoittama kappale otsikolla ”2.7 Yhteistyö Iso-Petäjämäen tuulivoimahankkeen kanssa”, jossa tulee tarkastella kokonaisuutena yhteystie- ja huoltotieverkostoa näiden kahden tuulipuiston alueella sekä yhteistä sähkönsiirtokatua Iisalmen Tervakorpeen rakentaen se nykyisen suurjännitesiirtolinjan katuun kiinni.

Miten ja kuinka paljon tästä hankkeesta muodostua yhteisövero Lapinlahdelle

1.9 TIEDOTTAMINEN

Yhdessä palautteessa kerrottiin, ettei suunnittelualueelle sijoittuvia maanomistajia ole tiedotettu hankkeesta ennen kaavahankkeen alkua ja toisessa todettiin tiedottamisen olleen hidasta ja lausuntoajan (OAS) lyhyt. Eräässä palautteessa kysytään myös miksi kuntalaisia ei oteta aktiivisesti mukaan ja osallisteta ajoissa. Palautteissa huomautetaan myös yrittäjien ja Iisalmen puolen osallisten kuulemisesta sekä pyydetään lisätietoa asukaskyselystä.

Osallisiin pyydetään lisäämään metsästysseura Eeloksen Erä ry.

1.10 KUNTAL AISALOITE JA TUULIVOIMALAKI

Palautteissa nostetaan esiin kuntalaisaloite; *Tielammen tuulivoimahankkeen osayleiskaavan valmistelun keskeyttäminen ja 3 km suojaetäisyyden määrittäminen tuulivoimaloiden ja asuinrakennusten sekä vapaa-ajanasuntojen välille Lapinlahdella.*

Lisäksi palautteissa huomautetaan siitä, ettei Suomessa ole tuulivoimalakia ja että kansalaisaloite; *Tuulivoimalain valmistelu aloitettava pikaisesti*, on parhaillaan vireillä. Palautteissa pyydetään keskeyttämään tai ottamaan aikalisä kaavoituksessa ja odottamaan tuulivoimalain valmistumista.

1.11 KUNNAN VETOVOIMA, PÄÄTÖKSENTEKO JA KUNTASTRATEGIA

Palautteissa todetaan Lapinlahden imagon taide- ja luontopitäjänä kärsivän massiivisen tuulivoimapuiston vuoksi, minkä lisäksi pohditaan, ettei kunta houkuttele uusia asukkaita tuulivoimaloiden muuttaessa alueet teollisuusalueiksi. Myös tuulivoimarakentamisen kielteiset vaikutukset maaseudun elinvoimaisuuteen ja kunnan matkailun vetovoimaan nostetaan esiin.

Yhdessä palautteessa huomautetaan, ettei kunnan päätöksenteossa voida käyttää asiantuntijoina tahoja, joille rakentamisesta olisi rahallista hyötyä. Lisäksi eräässä palautteessa kyseenalaistetaan kunnan päätöstä hyväksyä kaava-aloite näin lähelle asutusta.

Monessa palautteessa viitataan Lapinlahden kuntastrategiaan ja ilmastosuunnitelmaan, joihin tuulivoimarakentamisen ei katsota olevan linjassa. Lapinlahden kuntastrategia ja ilmastosuunnitelma pyydetään ottamaan huomioon.

1.12 TOIMIIJA

Yhdessä palautteessa pidetään arveluttavana, että ulkomaalainen yhtiö (Eurowind Energy Oy) rakentaa tuulivoimapuiston, jolloin vaarana on kuka tuulimyllyt lopulta omistaa ja kuka vastaa niiden kunnossapidosta ja purkamisesta. Myös vastuu vaara- ja onnettomuustilanteista nousi esiin muutamassa palautteessa.

1.13 YVA-OHJELMA

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saaduissa palautteissa otettiin kantaa myös hankeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan ja sen sisältöön seuraavasti:

- Kuka tekee kokonaisvaikutusten arvioinnin?
- Mihin perustuu voimaloiden suoja-alue ja etäisyys asutuksesta?
- Mitä tarkoitetaan vaikutusalueella ja haitta-alueella?
- Miten varmistetaan, että terveys- ja turvallisuusriskit tullaan arvioimaan riittävän laajasti ja kattavasti?
- Miten tutkitaan perustuksista ja muista rakenteista mahdollisesti maaperään ja pohjaveteen liukenevat ja haitta-aineet?
- Horsmanmäen kylä puuttuu YVA-ohjelman asutusta ja asutuskeskittymiä kuvaavasta tekstiosuudesta.
- Miten ja kuinka paljon tästä hankkeesta muodostua yhteisövero Lapinlahdelle huomioiden, että Eurowind Energy Oy ei ole Lapinlahtelainen yritys?
- Miten raskaiden kuljetusten haittavaikutukset paikalliseen tieverkkoon tullaan korvaamaan? Kuka vastaa ja miten mahdollisista yksityistieverkon vaurioista?
- Kolmantena hyötynä esitettiin, että hankkeella on positiivinen vaikutus paikallisiin sähköverkkomaksuihin. Mihin tämä väite perustuu?
- Ovatko maastokäyntien määrät (esim. 2 maastokäyntiä) riittäviä linnuston ja eläimistön kartoituksessa?
- Kohdassa 13.2.2 todetaan, että hiilitaseen arviointiin ei ole vakiintuneita käytäntöjä. Miten varmistetaan, että arviointi voidaan toteuttaa luotettavasti? Koska vakiintuneita käytäntöjä ei ole, eikö YVA-ohjelmassa tulisi tarkasti esittää käytettävät arviointimenetelmät?
- Mitä tarkoittaa (s. 73) ”tarkastellaan hankkeen toimijan ilmastotyötä ennen ja jälkeen hankkeen”?
- Miten perustellaan läntisen alueen tuulivoimaloiden suunniteltuja paikkoja pohjavesialueen vieressä?

1.14 YLEISTÄ

Yhdessä palautteessa pohditaan, kuinka tuulivoimarakentamista ja tuotantoa koordinoidaan valtakunnan laajuisesti niin, että niistä saatavat hyödyt olisivat täysin saatavissa. Palautteessa huomauteetaan, että aiemmin sähkön tuotannossa toimi huomattavasti pienempi sähkön tuottajien määrä, jolloin toimitusvarmuus oli hyvin hallittavissa.

2. TIIVISTELMÄT VIRANOMAISTEN LAUSUNNOISTA

Viranomaisten lausunnot otetaan huomioon kaavoituksen vuorovaikutuksen toteutuksessa ja kaavaluonnoksen laadinnassa.

1.15 TELIA FINLAND OYJ, 11.4.2023

Telia Finland Oyj:llä ei ole hankkeesta tai voimaloiden sijoituksesta huomautettavaa, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle tai sen poikki ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.

Mikäli tulevien sähkönsiirtojohtojen reitit tulevat kulkemaan operaattoreiden johtojen läheisyydessä, tuulivoimahankkeen toimesta on tehtävä erikseen vaarajänniteselvitys (risteämät ja rinnakkain kulkevat johdot).

1.16 FINTRAFFIC LENNONVARMISTUS OY, 19.4.2023

Fintrafficin lennonvarmistus antaa ilmailulain 158 § mukaisia lausuntoja lentoesteistä lentoesteluvan hakemista varten. Lausunnossa otetaan kantaa kohteen mahdollisiin vaikutuksiin lentoturvallisuuteen sekä lentoliikenteen sujuvuuteen ja tarvittaessa rajoitetaan kohteen maksimikorkeutta.

ArcGIS -muotoinen paikkatietoaineisto lentoesterajoituksista on ladattavissa Fintrafficin verkkosivustolta, jota käyttämällä voi suunnittelija jo etukäteen arvioida kohteelleen mahdollisesti kohdistuvia korkeusrajoituksia.

1.17 SONKAJÄRVEN KUNNANHALLITUS, 24.4.2023

Ei huomautettavaa.

1.18 LUKE, 25.4.2023

Ei lausuttavaa.

1.19 SUOMEN ERILLISVERKOT, 2.5.2023

Ei lausuttavaa.

1.20 LAPINLAHDEN RIISTANHOITOYHDISTYS, 2.5.2023

Lapinlahden riistanhoitoyhdistyksen näkemyksen mukaan mahdollisen tuulivoimapuistohankkeen toteutuminen ei saa romuttaa metsästäjien kokemaa virkistysarvoa ja kaikille metsästäjille tulee taata mahdollisuus jatkaa ja säilyttää mahdollisuudet harjoittaa kestävästi riistanhoitoa ja metsästystä.

Samoin alueen eläimistön säilyminen ja luonnon monimuotoisuus on turvattava. Lintujen muuttoreitit ja pesimä- sekä soidinalueet tulee ottaa huomioon tuulivoimapuistoa suunniteltaessa.

Huomioita tulee kiinnittää rauhoitettujen ja uhanalaisten lajien elinympäristön säilyttämiseen.

Metsäkanalintujen kartoituksia suunnitellessa on hyvä tiedostaa myös se, että metsäkanalinnut pesivät myös tavallisessa talousmetsässä. Karkea selvitys pelkästään soidinpaikoista ei välttämättä kuvaa alueen metsäkanalintukantaa tarpeeksi.

Hankkeen vaikutus alueen hirvikantaan tulisi selvittää ympäristövaikutusten arvioinnissa erillisenä asiakohtana.

Jos hanke päätetään kuitenkin toteuttaa, hanketoimija tulee velvoittaa laatimaan suunnitelma ja sen mukainen toteutus tieteellisesti käyttökelpoisen seuranta-aineiston keräämisestä koskien tuulivoimahankkeen vaikutuksia alueen lajistolle ja riistataloudelle sekä rakentamis- että käyttöaikana.

Seuranta-aineistoa tulee saattaa alueen metsästäjien sekä riistanhoitoyhdistyksen tietoon säännöllisin väliajoin. Tuulivoimapuistojen vaikutuksesta alueen riistakantoihin tarvitaan selkeästi lisätutkimusta.

1.21 MUSEOVIRASTO, 3.5.2023

Museolain uudistumisen myötä kulttuuriympäristön suojelua koskevat viranomaisasiat siirtyivät 1.1.2020 aloittaneille alueellisille vastuumuseoille. Pohjois-Savossa vastuumuseona toimii Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, joka antaa lausunnon otsikon asiassa.

Museovirasto ei anna enää kulttuuriympäristösuojeluun liittyviä lausuntoja kuin rakennussuojelulailla ja asetuksella suojeltuihin valtion rakennuksiin, kirkkolain alaisiin sekä eräiden valtion toimijoiden välisen yhteistyösopimusten alaisiin kohteisiin liittyvissä hankkeissa sekä maakuntakaavoissa liittyen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) täyttymiseen.

1.22 ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO, 8.5.2023

Kaavoitus

Aluehallintovirasto esittää, että maakuntakaavojen ohjausvaikutusten ylläpitämiseksi yleiskaavoituksessa tulisi huomioida laajemminkin valmistelussa olevien hankkeiden kaavanmukaisuus. Voimassa olevan maakuntakaavan tulisi ohjata yleiskaavoitusta, mutta nyt vaikuttaa siltä, että hankkeita on suunniteltu alueille, joita ei ole maakuntakaavassa tv-alueiksi kaavoitettu tai hankkeiden rajaukset eivät noudata maakuntakaavojen tv-merkintöjä. Tai sitten lausuntoaineistoissa on vanhentuneita materiaaleja, jotka vääristävät tilannekuvaa ja vaikuttaen heikentävästi myös tilannekuvan kokoamiseen, vaikutusmahdollisuuksien käyttämiseen sekä hankekokonaisuutta koskevaan läpinäkyvyyteen.

Lisäksi aluehallintovirasto esittää toiveenaan, että kaavaprosessin yhteydessä huomioitaisiin riittävällä tavalla ja riittävän laaja-alaisesti myös kokonaisarviointiin vaikuttavia tekijöitä.

Loppulauselmä

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä arviointiohjelma on laadittu kohtuudella ja niissä on terveydensuojelun näkökulmasta käsitelty keskeisimpiä tuulivoimahankkeisiin yleisesti liittyviä riskejä sekä haittatekijöitä. Tarkastelua on kuitenkin tehty ainoastaan hankekohtaisesti ja paikallisella tasolla, mikä on toki YVA-lain hengen mukaista, mutta osittain ongelmallista kokonaisvaikutusten arvioinnin jäädessä hankekohtaisiksi, irrallisiksi ja ajallisesti muuttuvassa tilanteessa vaillinaisiksi.

Aluehallintovirasto katsoo, että sosiaalisten vaikutusten arviointi on ohjelmassa kuvattu osittain puutteellisesti, varsin yleisellä tasolla ja yleisesti ottaen hyvin vähäisessä määrin. Sosiaalisten vaikutusten arviointiin liittyvää osaamista ja asiantuntijuutta sosiologian tai sosiaalipsykologian alalta toivotaan lisäävän. Myös alueen asukkaiden kuulemiseen ja vaikutusmahdollisuuksien järjestämiseen tulee kiinnittää enemmän huomiota. Aluehallintovirasto pitää tärkeänä vuorovaikutteisten yleisötilaisuuksien järjestämistä riittävän aikaisessa hankkeen valmisteluvaiheessa, että alueen asukkailla olisi aito vaikutusmahdollisuus myös keskustelun kautta tuoda näkemyksiään esille.

Aluehallintovirasto katsoo edelleen, että terveydensuojelusta vastaavan paikallisviranomaisen sekä sosiaaliviranomaisen (rakenteellinen sosiaalityö) mukaan ottamisella mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hankkeen suunnitteluun, edistetään yhteistyötä ja hankkeen valmistelua laaja-alaisesti sekä moniammatillisesti.

Lisäksi Pohjois-Savon, Länsi- ja Keski-Suomen, Kainuun sekä Pohjois-Pohjanmaan osalta olisi tarkoituksenmukaista käydä eri viranomaisten sekä muiden asiaan liittyvien keskeisten tahojen kanssa aktiivista vuoropuhelua suunnitteilla olevien sekä käynnistyneiden tuulivoimahankkeiden merkityksestä ihmis-

ten hyvinvointiin, elinympäristön terveellisyyteen ja viihtyisyyteen, energiaomavaraisuuteen, varautumiseen yms. Tiedossa olevat ja suunnitellut hankkeet sekä niiden mahdolliset kokonaisvaikutukset olisi hyvä arvioida kokonaisuutena tai osakokonaisuuksina yksittäisten hankkeiden lisäksi / sijaan.

1.23 SAVON VOIMA VERKKO OY, 9.5.2023

Kaava-alueella ei sijaitse Savon Voima Verkko Oy:n suurjännitteistä jakeluverkkoa.

1.24 POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS, 10.5.2023

Pohjois-Savon ELY- keskuksella ei ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisällöstä. ELY- keskus kuitenkin muistuttaa, että se tulee antamaan, yhtä aikaa vireillä olevasta Tielammen tuulivoimahankkeen arviointiohjelmasta, erillisen yhteysviranomaisen lausunnon 13.6.2023 mennessä.

1.25 POHJOIS-SAVON LIITTO, 11.5.2023

Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 (2. vaihe) on parhaillaan valmistelussa. Vuonna 2021 valmistuneen maakunnallisen tuulivoimapotentialiselvityksen mukaisesti Ison Petäjäjärven alue on osoitettu tuulivoima-alueena nähtävillä olleissa kaavaluonnoksissa sekä parhaillaan viranomaisnähtävillä olevassa kaavaehdotuksessa, joka tulee julkisesti nähtäville syksyllä 2023.

Maakuntakaavan vaikutustenarvioinnissa on tarkasteltu maisemaan liittyviä yhteisvaikutuksia muiden alle 10 km päähän sijoittuvien tuulivoimahankkeiden kanssa. Tielampi ja sen eteläpuolelle sijoittuva Iso-Petäjäjärven tuulivoimahanke kytkeytyvät samaan kokonaisuuteen, vaikka hankkeilla on omat kehittäjänsä. Lapinlahdella on suunnittelussa myös pienempi Savolan tuulivoimahanke, joka sijoittuu vajaan 20 km etäisyydelle. Maakunnallisessa selvityksessä on arvioitu, että Ison Petäjäjärven (sis. osin Tielammen alueen) tuulivoimarakentamisen maisemalliset vaikutukset Peltosalmelle ja Kirmanjärvelle sekä Lahdenperälle (maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet) ovat osin dominoivia ja maisemallinen herkkyys on siellä suuri. Näitä asioita tulisi kaavatyössä tarkemmin selvittää. Yhteisvaikutukset muiden tiedossa olevien tuulivoimahankkeiden kanssa ovat vähäisiä.

1.26 MTK POHJOIS-SAVO, 12.5.2023

Sähkön siirtolinja on oleellinen osa hanketta. Maanomistajia huolestuttaa linjan alle jäävät maa-alueet sekä siitä saatava korvaus. Mielestämme Lapinlahden kunnan tulee osaltaan vaikuttaa siihen, että liityntäjohtojen edellyttämän johtoaukean maanomistajille neuvotellaan ja maksetaan tyydyttävän suuruinen korvaus, jolloin korvausmenettely olisi oikeudenmukainen kaikkia vaikutuksia kokevia maanomistajia kohtaan.

Lisäksi muistutamme, että lähiseudulla on vireillä muitakin tuulivoimahankkeita. Muistutamme, että erityisesti siirtolinjojen osalta on ehdottomasti tehtävä yhteistyötä eri hankkeiden välillä, jotta kielteiset vaikutukset maankäyttöön minimoidaan.

1.27 ILMATIETEENLAITOS, 15.5.2023

Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa Tielammen tuulivoimapuiston osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan, koska alue on yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta.

1.28 POHJOIS-SAVON PELASTUSLAITOS, 15.5.2023

Tuulivoimaloihin kohdistuvia onnettomuusriskejä ovat muun muassa esimerkiksi salamaniskusta tai viikaatumisesta aiheutuva konehuonepalo, putoavien osien seurannaisvaikutuksena aiheutuva maastopalo, tuulivoimalan lavoista mahdollisesti irtoava tai sinkoava jää tai muu irtoava osa, sekä tuulivoimalan huoltoon ja kunnossapitoon osallistuvan henkilöstön tapaturmat, vahingot tai sairauskohtaukset.

Tapahtuneissa onnettomuuksissa tuulivoimaloiden lavan osia on voinut lentää 500 m päähän ja normaalitoiminnassakin lavoista irtoavat jäät voivat aiheuttaa pudotessaan vaaraa ihmisille. Tuulivoimaloiden konehuonepaloa ei ole mahdollista sammuttaa pelastustoimen toimenpitein ja putoavat osat aiheuttavat mm. maastopalojen vaaran kuivana aikana. Huoltohenkilöstölle tuulivoimalassa mahdollisesti sattuvasta tapaturmasta tai sairauskohtauksesta voi aiheutua erityisosaamista vaativa korkea paikan pelastustehtävä.

Voimalaitoksen vikatilanteissa, kuten tulipaloissa, merkittävä ongelma useissa kotimaisissa ja ulkomaisissa tapauksissa on ollut suurien lapojen irtoaminen ja lentäminen satojen metrien päähän voimalasta. Tästä aiheutuu vaaraa esimerkiksi lähellä olevalle asutukselle, teollisuudelle, tieliikenteelle ja pelastustoiminnalle. Lentävien kappaleiden vuoksi sammuttaminen, alueen evakuointi ja mahdollisten maastopalojen sammuttaminen muuttuu hankalaksi.

Pelastuslaki (379/2011) edellyttää huolellisuusvelvoitetta (4 §), rakennuksen omistajalta ja haltijalta omatoimista varautumista (14 §) sekä pelastussuunnitelman laadintaa (15 §). Koska tuulivoimaloiden konehuonepaloa ei ole mahdollista sammuttaa pelastuslaitoksen toimenpitein, tulee toiminnanharjoittajan varautua omatoimisesti konehuonepaloihin. Tuulivoimaloiden paloturvallisuuden suunnittelun pohjana suositellaan käytettävän Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön opasta SPEK opastaa 28 Tuulivoimaloiden paloturvallisuus (2013) sekä Finanssialan keskusliiton suojeluohjetta Tuulivoimalan vahingontorjunta 2017.

- Tuulivoimapuistolle tulee laatia pelastussuunnitelma, joka sisältää toimintaohjeet onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseen myös paikalliselle pelastustoimelle.
- Suositellaan, että tuulivoimaloiden konehuoneet varustetaan automaattisella sammutuslaitteistolla. Automaattinen sammutusjärjestelmä voi olla joko kohde- tai tilasuojausjärjestelmä tai niiden yhdistelmä.
- Tuulivoimaloiden konehuone ja ne osat tornista, joissa on tuulivoimalatekniikkaa, sekä ulkopuoliset muuntamo- tai sähköasemat tulee varustaa automaattisella paloilmoitus- tai palovaroitusvaroitussysteemillä, joka välittää tiedon tuulivoimalan valvontahenkilöstölle.
- Tuulivoimapuiston sähköasema varustetaan automaattisella sammutuslaitteistolla, joka voi olla tilasuojausjärjestelmänä.
- Tuulivoimaloiden konehuoneet sekä sähköasema varustetaan myös riittävällä alkusammutuskalustolla, joka soveltuu myös jännitteisten kohteiden sammuttamiseen.
- Salamaniskujen varalta tuulivoimat on varustettava kattavalla ukkos- ja ylijännitesuojauksella ja suojamaadoituksella.
- Suositellaan, että tuulivoimalat suojataan jäätymiseltä ja varustetaan siipien jäätunnistusjärjestelmällä.
- Palo- ja henkilöturvallisuuden osalta pelastuslaitos suosittelee yli 1 MW tuulivoimaloilla 600 m turvaetäisyyttä asutukseen sekä vaarallisten aineiden laitoksiin ja varastoihin, ellei tuulivoimalalle laadittu vaaranarviointi edellytä tätä pienempää tai suurempaa etäisyyttä.
- Metsäpalariskin pienentämiseksi tuulivoimalatornien ja sähköaseman ympäristö on raivattava ja pidettävä vapaana puista ja muista kasvustosta.
- Tuulivoimalalle on oltava kaikkina vuodenaikoina kantava ajoyhteys, joka sallii raskaan sammutusauton esteettömän liikkumisen.
- Tuulivoimalan lähietäisyydellä suojaetäisyyden sisäpuolella ei tule sallia rakennettua tai ohjattua vapaa-ajan liikkumista (latu- tai moottorikelkkauria) tai muuta vastaavaa liikennettä. Tarpeetonta liikkumista suoja-alueen sisäpuolella tulee välttää. Tornin juurella liikkuminen tulee ohjeistaa.

1.29 KUOPION KULTTUURIHISTORIALLINEN MUSEO, 15.5.2023

Tuulivoimahankkeen YVA-prosessissa laaditaan alueen kulttuuriperintöarvojen vaikutusten arvioinnin kannalta olennaiset hankealueen arkeologinen inventointi, valokuvasovitteet ja näkymäalueanalyysi.

Alueellinen vastuumuseo arvioi hankkeen ja kaavan vaikutuksia alueen kulttuuriperintöön selvitysten ja näkymäalueanalyysin sekä valokuvasovitteiden valmistuttua. Museolla ei ole muuta huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

1.30 FINGRID OYJ, 15.5.2023

Tuulivoima-alue sivuaa pienin osin Fingridin 110 kV voimajohtoa Vuolijoki-lisalmi ja Järvilinjan vahvistushanketta. Fingrid Oyj suunnittelee uutta 400+110 kV voimajohtoa Vaalan ja Joroisten välille niin sanotun Järvilinjan vahvistamiseksi. Uuden voimajohdon yleissuunnittelua on tehty vuosina 2021-2022 ja sen rakentamisen on suunniteltu ajoittuvan vuosille 2023-2026.

Voimajohtojen etäisyysvaatimukset tuulivoimaloille on otettava huomioon tuulivoimaloiden suunnittelussa myös tulevien voimajohtojen osalta. Tuulivoimalat tulee sijoittaa vähintään 1,5 x tuulivoimalan maksimikorkeuden määrittämän etäisyyden päähän johtoalueen ulkoreunasta mitattuna.

1.31 SUOMEN METSÄKESKUS, 15.5.2023

Huomioita osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmissa tulee Metsäkeskuksen näkemyksen mukaan kiinnittää huomiota myös siihen, miten kaavan metsätalousvaikutukset on tarkoitus arvioida. Metsäkeskus näkee, että on tärkeää, että osallistumis- ja arviointisuunnitelma sisältää myös kaavan metsätalousvaikutusten kokonaisvaltaisen arvioinnin, joka käsittää luontoarvojen lisäksi vaikutukset myös metsien talouskäyttöön.

Kaavan valmisteluun on hyvä osallistaa metsäalan sidosryhmiä. Metsäkeskus näkee hyvänä, että alueen metsänomistajien osallistaminen kaavaprosessiin varmistetaan esimerkiksi erillisellä tiedottamisella maanomistajille. Huomioitavaa on, että kaikki maanomistajat eivät välttämättä asu tulevan kaavan vaikutusalueella tai lue alueella ilmestyviä sanomalehtiä.

Metsäkeskus näkee, että yhtenä selvityksenä tulisi olla myös alueen asukkaille lähettävän kyselyn lisäksi myös maanomistajille lähetettävä kysely, koska maankäytön muutos voi koskettaa heidän omaisuuttaan ja sen käyttömahdollisuuksia esimerkiksi metsätalouden osalta.

Vaikutukset metsätalouteen

Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa on tärkeää ottaa huomioon metsätalouden tarpeet siten, että rakentamisesta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa alueen metsätalouskäytölle ja että myös uusien teiden sijoittaminen palvelee metsätaloutta. Metsäkeskus näkee, että tiestön rakentamisen yhteydessä tulee huomioida riittävien metsätieliittymien ja siltarumpujen rakentaminen myös alueen metsätalouden tarpeiden näkökulmasta sekä huolehtia myös vaikutusten arvioinnista alueen tieoikeuksiin.

Taloudellisten vaikutusten arvioimiseksi olisi mahdollista esittää paikkatietoon perustuen vaikutus tuleviin hakkuumahdollisuuksiin ja siten hankkeen vaikutuksista metsäklusterin elinkeinoihin ja rahavirtoihin. Toisaalta on arvioitava myös, että mikäli alueella harjoitetaan yksityismetsätaloutta, voi yksittäisen metsänomistajan haitta maankäytön muutoksesta olla suurikin.

Metsäkeskus muistuttaa sen avoimesta metsävara- ja luontotiedosta, joka on jatkossakin vapaasti hyödynnettävissä vaikutusten arviointiin. Metsäkeskukselle voi tehdä tietopyyntöjä suunnittelutyön tueksi, josta on hyötyä esimerkiksi metsänomistajien tavoittamisessa ja luontokartoituksissa. Lisätietoa Metsäkeskuksen verkkosivuilta: <https://www.metsakeskus.fi/fi/asiointi/tietojen-kasittely-ja-luovutus>.

Vaikutukset hiilen sidontaan

Suomen ilmastositoumusten vuoksi metsäpinta-alan vähenemistä, metsäkatoa, seurataan ja poistuvaa metsäalaa joudutaan korvaamaan metsänistutuksilla. Metsäkeskus esittää, että osana osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa selvitetään myös käytöstä poistuvan metsäpinta-alan määrä hehtaareina, sekä tuulivoimapuiston alueen että suurjännitelinjojen osalta, ja sen vaikutus hiilinieluun.

Lisäksi Metsäkeskus esittää, että hankkeeseen sisällytetään rakennusaikana väli-aikaisesti käytettyjen alueiden ja mahdollisen purkamisen jälkeen vapautuvien alueiden metsityksestä huolehtiminen osana maisemointia.

Muita huomioita suunnittelua ajatellen

Tuulivoimaloiden voimajohtoreitit on syytä suunnitella siten, että metsäpinta-alan pienentyminen minimoidaan. Mikäli voimajohtolinja jakaa alueen tiloja, on tärkeää pystyä osoittamaan, mistä metsäpalstoille kuljetaan jatkossa siten, että alueella kokonaiskestävä metsätalouskäyttö on jatkossakin mahdollista.

On oletettavaa, että hankkeen vaikutus maisemaan on suuri, koska hankealue sijaitsee maaseutumaisen alueiden keskellä. Tapio Oy:n mukaan maiseman huomioon ottaminen on oleellinen osa kokonaiskestävää metsätaloutta ja ihmiset arvostavat hyvin hoidettuja metsiä. Metsäkeskus muistuttaa, että maisema-arvojen turvaamista ja maiseman hoitamista voidaan edistää eri tavoin, joista keskeisin on miettiä sopivia tapoja yhteistyössä hankkeen eri osapuolten kesken. Lisätietoa Tapio Oy:n verkkosivuilta: <https://tapio.fi/projektit/metsat-ja-kaavoitus/>.

Metsäkeskus muistuttaa lisäksi, että tuulivoimahankkeen rakentamiseen liittyvistä hakkuista on tehtävä Metsäkeskukseen metsänkäyttöilmoitus maankäyttö-muodon muutoksesta. Metsäkeskuksen laatima ja vuonna 2022 päivitetty ohje metsänkäyttöilmoituksista erilaisten linjahakkuiden yhteydessä löytyy tutustuttavaksi verkkosivuiltamme: <https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/document/metsankayttoilmoitus-linjahakkuut-ohje.pdf>.